

*Колісник Р.М., аспірант Національного університету цивільного захисту
України, Харків*

*Kolisnyk R.M., Postgraduate of the National Defense University of Ukraine,
Kharkiv*

**ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ
ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ТА
СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.**

**TO THE PROBLEM OF DEFINITION OF THE OBJECT OF
MANAGEMENT IN THE FIELD OF PUBLIC MANAGEMENT ACTIVITY
OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISE.**

Статтю присвячено дослідженню проблематики державно-управлінської діяльності малого та середнього підприємництва в контексті визначення об'єкта управління.

За результатами комплексного дослідження державно-управлінської діяльності малого та середнього підприємництва зроблено висновок, що взятий державою курс на підвищення ролі малого підприємництва передбачає створення умов для його розвитку, здійснення комплексних заходів щодо його підтримки. Поставлене завдання по збільшенню чисельності зайнятих в секторі малого бізнесу і його частки у валовому внутрішньому продукту країни може бути вирішено лише при створенні для його розвитку сприятливих умов. Для цього необхідно вирішувати не тільки проблеми, виникнення яких обумовлено у соціально-політичній ситуації, а й створювати базові умови для розвитку підприємницької активності та організувати роботу з урахуванням перспективи соціально-економічного розвитку країни. Відтак, потрібна розробка цілісної стратегії цього розвитку, створення конкурентного середовища, сприятливого підприємницького клімату та умов для підвищення підприємницької активності на тривалий період. Важливо, щоб намічені заходи вирішувалися в їх сукупності, а не за допомогою розрізнених цільових програм.

Акцентовано увагу на тому, що цілком очевидно постає той факт, що реалізація намічених заходів – не швидкий процес, але беззаперечним має вважатися той факт, що у розвитку малого підприємництва з урахуванням його специфіки зацікавленими є як держава, так і суспільство. В той же час, подальшої активізації потребує робота з виявлення реальних причин низької ефективності використовуваних форм і методів управління і розробка науково-обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення інститутів управління, формування програм розвитку малого бізнесу, прийнятих з цього приводу планів, рішень, розпоряджень, продуктивності участі громадських об'єднань в управлінні, виявлення тенденцій і закономірностей у взаємодії

держави і малого підприємництва, адаптації до вітчизняних умов найкращих зарубіжних практик, усунення умов і факторів, які блокують розвиток малого підприємництва в цілому на загальнодержавному та місцевому рівні.

Ключові слова: державне регулювання, державне управління, підприємництво, економічні стратегії, державно-управлінська діяльність, підприємницька діяльність.

The article is devoted to the study of the problems of public administration of small and medium enterprises in the context of defining the object of management.

According to the results of a comprehensive study of public administration of small and medium enterprises, it concluded that the state's course to increase the role of small business involves creating conditions for its development, the implementation of comprehensive measures to support it. The task of increasing the number of employees in the small business sector and its share in the gross domestic product of the country solved only by creating favorable conditions for its development. To do this, it is necessary to solve not only the problems that arise in the socio-political situation, but also to create basic conditions for the development of entrepreneurial activity and organize work taking into account the prospects of socio-economic development of the country. Therefore, it is necessary to develop a holistic strategy for this development, create a competitive environment, a favorable business climate and conditions for increasing entrepreneurial activity for a long period. It is important that the planned measures addressed in their entirety, and not with the help of separate target programs.

Emphasis placed on the fact that the implementation of the planned measures is not a quick process, but the fact that both the state and society are interested in the development of small business, taking into account its specifics, is obvious. At the same time, further intensification of work to identify the real causes of low efficiency of the forms and methods of management and the development of scientifically sound recommendations for improving management institutions, the formation of small business development programs, plans, decisions, regulations, productivity of public participation. associations in management, identification of trends and patterns in the interaction of state and small business, adaptation to domestic conditions of best foreign practices, elimination of conditions and factors that block the development of small business in general at the national and local levels.

Keywords: state regulation, public administration, entrepreneurship, economic strategies, public administration activity, entrepreneurial activity.

Постановка проблеми. В контексті реформування суспільного та державного життя на сучасному етапі державно-управлінських реформ, аналіз можливостей підвищення ефективності використання потенціалу форм господарювання як умови зростання національної економіки належить до основоположних проблем, які потребують вирішення задля підвищення якості управління процесами розвитку малого підприємництва, узгодження інтересів держави і бізнесу у вирішенні соціально-економічних завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем державного управління у сфері підприємництва присвячено чимало наукових праць, зокрема за авторством таких вчених як О. Амосов, В. Бакуменко, В. Бодров, В. Гриньова, М. Корецький, В. Мартиненко та ін. В той же час, питання пов'язані із визначенням об'єкта управління сфері державного управління малого та середнього підприємництва залишаються малодослідженими через їх швидкий розвиток та інноваційно-корпоративний розвиток.

Внаслідок чого **метою** даної статті є наукове обґрунтування та дослідження проблематики визначення об'єкта управління в сфері державно-управлінської діяльності малого та середнього підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Комплексний та доктринальний аналіз наукової літератури присвяченої предмету дослідження свідчить, що за останні десятиліття здійснюється абсолютне домінування в державно-управлінській діяльності підприємництва саме кількісних показників, але одночасно з формальним зростанням кількісних показників відзначається деформація галузевої структури малого бізнесу. Така ситуація з малим виробничим підприємництвом свідчить про деградацію національної економіки, що в кінцевому підсумку створює загрозу економічній безпеці країни [1, с. 88]. Із загальної кількості малих підприємств лише до десяти відсотків від їх загальної кількості здійснюють істотні інвестиції. Причому, як вказують окремі науковці, такий стан речей в деяких аспектах є опосередкованим наслідком розвитку та регресу бюрократії як державно-суспільного явища [2, с. 20].

Зрештою, зростання кількісних показників вітчизняного підприємництва, за великим рахунком, не супроводжується його розвитком в необхідному для суспільства напрямку. Більш того, в окремі періоди зазначалося переважання «некерованого розвитку» даного сектора, що мав негативні наслідки, наприклад, в кінці 80-х – початку 90-х років підприємство було досить своєрідним каналом перекачування ресурсів підприємств державного сектора у тіньову економіку [3, с. 51].

Розвиток, на відміну від зростання, означає не кількісні, а якісні зміни: підвищення конкурентоспроможності, ефективності малих форм господарювання, структурні перетворення в даному секторі економіки, створення і впровадження інновацій в малому підприємстві, словом, тобто зміни, пов'язані з виникненням якісно-нового стану, реалізація його потенціалу, необоротність, системність і спрямованість змін, що відбуваються тощо. Відтак, для того щоб використовувати потенціал сектора малого підприємництва в інтересах суспільства, необхідно управління його розвитком. У найзагальнішому вигляді управління розвитком – це формування концепції, виявлення цілей і завдань, розроблення певної стратегії, планів розвитку, обов'язкове врахування мінливих зовнішніх умов, контроль над реалізацією стратегії тощо. Стосовно сфери підприємництва – це означає необхідність позначення серйозних коректив, зокрема: перш за все необхідно подолати ізолюваність даного напрямку, тобто соціально-економічної політики держави від інших її напрямків (податкової, грошово-кредитної, антимонопольної, структурної, інноваційної, промислової, аграрної, зовнішньоекономічної тощо);

домогтися того, щоб цілі розвитку малого підприємництва були пов'язані із загальною стратегією соціально-економічного розвитку країни. [4, с. 113].

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про те, що політика держави щодо малого підприємництва тісно пов'язана з іншими напрямками економічної і соціальної політики, а її метою є не просто кількісний ріст даного сектору економіки, а досягнення значущих макроекономічних і соціальних результатів (створення нових підприємств і нових робочих місць, зріст інноваційної активності, підвищення конкурентоспроможності, розвиток окремих регіонів і галузей і т. д.).

Не менш важливо змінити модель економіки, яка багато в чому визначила специфіку вітчизняного малого бізнесу, і в якій мале підприємництво досягло межі свого зростання. Необхідність зміни моделі економіки очевидна, визнається і вченими, і практиками, і керівництвом країни практично з початку нинішнього століття, проте в даний час ця проблема значно актуалізувалася, адже без її вирішення неможливо подолати системну кризу, знайти нові джерела економічного зростання, забезпечити перехід до нового технологічного укладу.

Однак спектр думок щодо перспектив і напрямків зміни моделі економіки як і раніше досить широкий, і робота з пошуку нової концепції її розвитку далека від завершення. В ефективно функціонуючій економіці, яка формує стимули до інноваційно-корпоративного розвитку, створення нових продуктів, освоєння нових ринків, вдосконалення виробництва, зростання конкурентоспроможності потребує державної підтримки. В умовах же української економіки склалося підприємництво, нездатне ефективно розвиватися поза системою державного управління [5, с. 214]

Крім того, в умовах економічної стагнації витрати державного бюджету постійно скорочуються, а також і фінансування ряду програм, спрямованих на підтримку малого підприємництва [6, с.]. Одночасно з цим зменшуються і без того скромні можливості малого підприємництва на територіальному рівні. В той же час, така проблематика є невирішеною й на загальнонауковому рівні, адже до цих пір немає однозначної відповіді на такі принципові питання, як: що є об'єктом державного управління: розвиток малого підприємництва в цілому, окремих категорій малих підприємств (наприклад, самозайнятість, мале інноваційне підприємництво, мале підприємництво в реальному секторі економіки, експортно-орієнтоване мале підприємництво), ресурсне забезпечення розвитку малих підприємств, формування сприятливого підприємницького середовища, стимулювання інтеграції малого, середнього та великого підприємництва або що-небудь інше; чому значна частина цілей і орієнтирів розвитку малого підприємництва, проголошених в офіційних документах різних років, як правило, або не досягалася, або досягалися частково; яке співвідношення державного регулювання малого підприємництва, державної підтримки малого підприємництва та управління розвитком даного сектора економіки взагалі. Необхідно сформулювати чітке і несуперечливе уявлення як в науковій літературі, так і в нормативних та правових документах щодо сутності та співвідношення даних категорій,

оскільки це уявлення визначає вектор державної політики щодо малого підприємництва, а значить, і результати цієї політики.

В той же час, важливо відзначити, що сьогодні, безсумнівно, робляться певні кроки по формування системи управління розвитком малого підприємництва, що свідчить про вжиття певних поступових кроків на шляху до великих перетворень та реформування.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що взятий державою курс на підвищення ролі малого підприємництва передбачає створення умов для його розвитку, здійснення комплексних заходів щодо його підтримки. Поставлене завдання по збільшенню чисельності зайнятих в секторі малого бізнесу і його частки у валовому внутрішньому продукту країни може бути вирішено лише при створенні для його розвитку сприятливих умов. Для цього необхідно вирішувати не тільки проблеми, виникнення яких обумовлено у соціально-політичній ситуації, а й створювати базові умови для розвитку підприємницької активності та організувати роботу з урахуванням перспективи соціально-економічного розвитку країни. Відтак, потрібна розробка цілісної стратегії цього розвитку, створення конкурентного середовища, сприятливого підприємницького клімату та умов для підвищення підприємницької активності на тривалий період. Важливо, щоб намічені заходи вирішувалися в їх сукупності, а не за допомогою розрізнених цільових програм.

Цілком очевидно, що реалізація намічених заходів – не швидкий процес, але беззаперечним має вважатися той факт, що у розвитку малого підприємництва з урахуванням його специфіки зацікавленими є як держава, так і суспільство. Цим обумовлена необхідність гнучкої взаємодії бізнесу і влади у створенні сприятливих умов для розвитку малих форм господарювання, вдосконалення управління, що дозволяє погодити інтереси держави і малого бізнесу, координувати зусилля органів влади у вирішенні найважливіших завдань підвищення ефективності економіки. В той же час, подальшої активізації потребує робота з виявлення реальних причин низької ефективності використовуваних форм і методів управління і розробка науково-обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення інститутів управління, формування програм розвитку малого бізнесу, прийнятих з цього приводу планів, рішень, розпоряджень, продуктивності участі громадських об'єднань в управлінні, виявлення тенденцій і закономірностей у взаємодії держави і малого підприємництва, адаптації до вітчизняних умов найкращих зарубіжних практик, усунення умов і факторів, які блокують розвиток малого підприємництва в цілому на загальнодержавному та місцевому рівні.

Список використаних джерел:

1. Остапенко Н. В. Сутність і структура інституціонально-економічного механізму підтримки малого підприємництва. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 7. С. 86-93.
2. Грабар Н. Бюрократія як суспільно-політичний феномен: генезис теорії та можливості інтерпретації в сучасних державно-управлінських практиках. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*. 2017. № 3. С. 16–24.

3. Комарницький І. М. Організаційно-економічні механізми розвитку підприємництва. Львів, 2000. 226 с.
4. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: курс лекц. Москва : ОМЕГА-Л, 2005. 584 с.
5. Поліщук Г. О. Державне регулювання сфери малого підприємництва: оцінка ефективності. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 4. С. 208-217.
6. Башнянин Г. І. Державне управління малим підприємництвом у трансформаційній економіці України: монографія. Львів : ЛІГА-ПРЕС, 2014. 168 с.

References:

1. Ostapenko, N. V. The essence and structure of the institutional and economic mechanism to support small business [Sutnist' i struktura institucional'no-ekonomichnogo mekhanizmu pidtrimki malogo pidpriemnictva]. *Aktual'ni problemi ekonomiki*. (7). (2012): 86-93. Print.
2. Grabar, N. Bureaucracy as a socio-political phenomenon: the genesis of theory and possibilities of interpretation in modern public administration practices [Byurokratiya yak suspil'no-politichnij fenomen: genezis teorii ta mozhlivosti interpretacii v suchasnih derzhavno-upravlins'kih praktikah]. *Visnik Nacional'noy akademiy derzhavnogo upravlinnya pri Prezidentovi Ukrayni*. (3). (2017): 16-24.
3. Komarnic'kij, I. M. Organizational and economic mechanisms of business development [Organizacijno-ekonomichni mekhanizmi rozvitku pidpriemnictva]. Lviv, 2000. Print.
4. Atamanchuk, G. V. Theory of public administration: a course of lectures [Teoriya gosudarstvennogo upravleniya: kurs lekc]. Moskva, 2005. Print.
5. Polishchuk, G. O. State regulation of small business: evaluation of efficiency [Derzhavne regulyuvannya sferi malogo pidpriemnictva: ocinka efektyvnosti]. *Efektivnist' derzhavnogo upravlinnya*. (4). (2017): 208-217. Print.
6. Bashnyanin, G. I. State management of small business in the transformational economy of Ukraine: monograph [Derzhavne upravlinnya malim pidpriemnictvom u transformacijnij ekonomici Ukrayni: monografiya]. Lviv, 2014. Print.